

Valåret 1968

Den socialdemokratiska regeringen träder in i det avgörande valåret 1968 i en så förödmjukande situation både för regeringen som helhet som för dess ledande personer att det är svårt att finna någon parallell i modern parlamentarisk historia. Det har under hösten blivit alltmer uppenbart att regimen aldrig återhämtat sig efter 1966 års valnederlag. I tvåfrontskriget mot de tre demokratiska oppositionspartierna på ena sidan och kommunisterna på den andra har regeringen begått det klassiska misstaget att försöka hålla båda fronterna på en gång. Sådan strategi brukar leda till katastrofer i krig, och annorlunda är det inte i politiken. Vinglandet mellan sinsemellan motstridande politiska attityder har följdriktigt utmynnat i allmän förvirring; regeringen påminner om en av stormen skingrad flotta, där de flesta varken vet var de är eller har någon inbördes kontakt. Ej att undra på att hr Strängs Gustav Vasagestalt höjer sig över det kaos, som numera omger hr Erlander, den politiskt brutne landsfadern. Hr Sträng är nämligen fortfarande i stånd att inge sympati. Alla som följt vår ekonomiska politik vet att han saknar djupare ekonomiska insikter och mest intresserar sig för detaljerna i budgetens utgiftssida. Den stora allmänheten fäster sig förmodligen mera vid att hr Sträng är den enda ledande gestalten i regeringen, som ännu bevarat sin hållning. T.o.m. i den moraliska bankrutt för socialdemokratien, som tillbakadragandet av förslaget om hyresregleringens avskaffande representerade, bi-

behöll hr Sträng en viss värdighet. Den enda rimliga förklaringen är att han på fullt allvar tror att socialdemokratien har en högre rätt att styra detta land, en rätt som motiverar att hela folket och särskilt ungdomen skall bära de svåra sociala och ekonomiska skadeverkningarna av en fortsatt hyresreglering för att skydda socialdemokraterna mot befarade röstförluster.

Att mittenpartierna gjorde en politiskt-psykologisk felbedömning, när de lade fram sin motion om förlängd övergångstid — hur berättigad i sak en sådan förlängning än kunde vara — befriar ju inte regeringen från ansvaret för att ha blåst upp den obetydliga tidsförskjutning det här var fråga om till en förevändning för ett valtaktiskt önskvärt avhopp. Regeringens handlingssätt i denna sak är ur en annan synpunkt att uppfatta som ett led i dess strävan att hopa så många svårigheter i vägen för en eventuell borgerlig regering som möjligt under de kritiska åren 1969—1970. Sådant tillhör den vedertagna politiska taktiken i en parlamentarisk demokrati. Från principiell synpunkt finns det heller inte något att invända mot regeringens försök att föra i hamn så många socialistiskt inspirerade lagändringar som möjligt före den 15 september 1968. Varje annan regering skulle förmodligen manövrera på samma sätt i en liknande situation.

Men det måste finnas gränser för hänsynen till dylika taktiska synpunkter — eljest undergräver man demokratiens möjligheter att fungera. En i demokratisk

ordning tillkommen regering får inte uppfatta sig enbart som instrument för en viss ekonomisk intressegrupp lika litet som den får skjuta åt sidan sitt ansvar för hela folkets framtid. När allt kommer omkring bygger dess majoritet och därmed dess makt på röster i marginalen. Den har ansvar också gentemot minoriteten i oppositionen, som lojalt accepterat de demokratiska spelreglernas utslag. En regering, som trampar detta ansvar under fötterna, provocerar fram en hårdare politik från en segrande opposition.

Att socialdemokraternas kovändning i frågan om hyresregleringens avskaffande var en olycka, som allra minst de själva lär tjäna på, är evident. Djupare sett är den verkligt illavarslande, därför att den ger en försmak av vad en på en gång kraftlös och desperat socialdemokrati kan taga sig till för att bevara eller återvinna makten. Att det bakom denna hänsynslöshetens politik tycks ligga en lika irrationell som grundlös föreställning om socialdemokratiens unika legitimation att styra landet gör inte saken bättre.

1968 års valrörelse måste alltså bli både hård och bitter. Det är så socialdemokraterna vill ha det. De har bestämt ton och tendens — inte oppositionen. Så mycket större skäl är det då för den demokratiska oppositionen att hålla huvudet kallt och krutet torrt — vilket bl.a. innebär att man inte skall försöka vinna röster på taktiskt manövrerande genom s.k. utspel. Socialdemokraterna sitter i ett

skruvstäd, där trycket ökar. Ju mer de stretar emot detta tryck, ju mer de försöker bryta sig ut genom förhastade framstötter i olika riktningar, ju större risk löper de att avslöja sin oförmåga inför väljarna. Ett fast gemensamt uppträdande i borgfredens tecken från de tre partier, som nu framstår för väljarna som det enda hoppgivande alternativet i svensk politik, borde vara tillräckligt för att slå tillbaka de socialdemokratiska aktioner, som det är all anledning att räkna med. Framför allt gäller det att man inom de tre partierna inser att socialdemokraterna har en enda reell möjlighet att vända strömmen, en möjlighet som de kommer att utnyttja till det yttersta. Den, nämligen, att splittra den demokratiska oppositionen eller åtminstone få väljarna att tro att de tre partierna är regeringsodugliga på grund av inbördes oenighet. Ju flera stora frågor oppositionen kan enas i, ju bättre. Som exempel på dylika proberstenar kan nämnas försvarsfrågan.

Slutligen: Svensk Tidskrift har länge hävdad att högerpartiet och mittenpartierna vid lämplig tidpunkt före valet borde framträda med en gemensam programmatisk deklaration om sin beredvilighet att tillsammans taga regeringsansvaret. En sådan deklaration, som konkretiserade alternativet till den socialistiska regimen i tre eller fyra huvudpunkter, skulle mycket väl kunna bli dödsstöten för den regim, som nu så förtvivlat spjärnar emot udden.